

Гнасевич Н. В.

*к. філос. н., доцент кафедри філософії та політології
Тернопільський національний економічний університет*

Рудакевич О. М.

*к. філос. н., доцент кафедри психології та соціальної роботи
Тернопільський національний економічний університет*

АКСІОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Більш як чверть століття молоде українське суспільство переживає глибокі трансформаційні процеси, які обумовленні пошуком власного шляху та зміни цінностей в контексті стрімких глобалізаційних процесів сучасного світу. Глибокі та радикальні зміни відбуваються в політичній системі суспільства, гострішим стає суперництво між політичними силами, між державою та громадянським суспільством, з'являються нові форми участі громадян у політичному житті країни. Інтегруючою ланкою суспільно-політичних процесів є система цінностей. Тому саме аксіологічні виміри суспільно-політичних процесів і є на даному етапі дуже актуальними та вкрай необхідними для подолання негативних явищ в суспільстві.

Політичний контекст демократизації українського суспільства виявляє проблеми ціннісного характеру, осмислення яких актуалізує своєчасність аксіологічного дискурсу в політичній науці [1, 219].

З позиції аксіологічних компонентів політики розглянемо концептуальні аспекти системи політичних цінностей. Політичні цінності не можуть існувати відірвано від всієї системи соціальних цінностей.

У демократичному суспільстві, до якого прагне й Україна, варто вести мову не про ідеологічну заданість, а про систему суспільно-пріоритетних духовних цінностей країни, обумовлених потребами української дійсності, і побудованих на наступних підставах: по-перше, пріоритет не ідеологічних, а конституційно-правових, суспільно-громадянських норм і соціокультурних традицій українців; по-друге, консолідація інтересів основних політичних груп суспільства; по-третє, адекватне відображення вітчизняної історії у свідомості громадян; по-четверте, облік природних потреб і соціальних запитів більшості українських громадян; по-п'яте, відповідність нагальних завдань суспільного розвитку основному вектору сучасного етапу модернізації суспільства [4, 214].

У кризовому соціумі єдиною щирою гарантією збереження людських цінностей у хаосі некерованих змін і трагічних потрясінь є свобода переконань людини, його моральна спрямованість до добра [4, 217].

Серед таких проблем сучасного перехідного суспільства, як за масштабністю поширення, так і глибиною проникнення в соціальний організм, слід назвати корупцію та економічну злочинність. Їх негативний вплив на становлення громадянського суспільства в Україні стає все більш відчутним і сьогодні створює реальну загрозу національній безпеці країни.

Особливу загрозу національній безпеці становить політична корупція – це корумповані форми політичної боротьби кланів, політичних еліт, партій,

груп і окремих осіб за владу, що підриває фундаментальні основи функціонування суспільства і держави.

У зв'язку з цим особливої уваги заслуговує аналіз явища політичної корупції. За оцінками авторитетних аналітичних служб політична корупція вважається головною причиною політичних криз у країні й перешкодою для реалізації шансу на здійснення внутрішньої модернізації та наближення до європейських стандартів. Визнано, що найбільш вразливими до політичної корупції виявились органи, які мають бути першими в протидії їй – суди та правоохоронні органи. Поряд з цим висловлюються думки, що політична еліта в Україні не готова сприймати некорумпований стиль політичної поведінки й реальну протидію політичній корупції. У широкому розмінні політичною корупцією визнається «зловживання політичною владою для приватного блага» [5, 4].

Поряд з цим А. О. Сафоненко до форм політичної корупції відносить: політичний протекціонізм, політичну спекуляцію, політичну та адміністративну підтримку недержавних підприємств, використання адмінресурсу під час проведення виборчої кампанії, підкуп, переслідування опонентів [6, 71].

До засобів протидії політичній корупції передусім можна віднести підвищення рівня професійності посадовців, адже з огляду певних висновків, зокрема, А. О. Сафоненка, можна стверджувати, що від рівня професійності залежить рівень доброчесності, а відповідно, і рівень їх політичної культури, і рівень поширеності корупції [6, 44].

Окрім цього, слід звернути увагу на необхідності застосування у практиці принципу позапартійності професійної служби, який проголошено в законодавстві більшості зарубіжних країн, що, з одного боку, слугує неупередженості в діяльності службовців і виступає однією з важливих засад професійної етики службовців, а з іншого – створює умови для нейтралізації політичних причин корупції взагалі. Його зміст полягає в обмеженні впливу на публічних службовців при виконанні ними службових обов'язків окремих партій, політичних рухів чи громадських організацій і в обмеженні використання публічної служби для політичної кар'єри, зокрема залученні підлеглих до передвиборчої кампанії, що є характерною ознакою і часто використовується при проведенні виборів в Україні [2, 44].

Отже, застосування принципів аксіологічної концепції протидії злочинності в українському суспільстві дозволить підвищити рівень політичної культури громадян, що має стати прогресивним напрямом реалізації сучасної антикорупційної політики. Ефективність антикорупційної політики в напрямі підвищення рівня політичної культури підтверджується й тим, що такі заходи сприятимуть формуванню культурного природного способу побудови відносин і в бізнесі, підприємницькій діяльності та економічній сфері в держави загалом. [7, 168].

Серед ефективних елементів протидії корупції можна виділити наступні:

1. Внесення змін до виборчого законодавства, яке б відповідало загальноєвропейським стандартам та унеможливило б тіньове фінансування передвиборчих кампаній, зрощення бізнесу та влади, прихід до влади представників криміналітету, вихід народних депутатів з політичних сил, за списками яких вони були обрані, і створення ними власних партій;

2. Дебюрократизація державної системи, вироблення дієвого механізму стримування і противаг, підконтрольності та відповідальності державної влади перед суспільством, прозорість процесу прийняття основних державних рішень. Законодавче забезпечення прозорості результатів голосувань у законодавчих органах та прийняття закону про лобізм;

3. Контроль за майновим станом представників влади: чітке визначення обмежень для осіб, що обираються та призначаються на вищі державні посади;

4. Вдосконалення принципів державної служби та усунення корупційних зв'язків між вищими і нижчими рівнями влади;

5. Підвищення рівня професійності посадовців та призначення на посаді на підставі прозорого конкурсного відбору та принципу позапартійності професійної служби;

6. Активізація діяльності політичних партій як провідника реалізації антикорупційної стратегії в Україні;

7. Використання ролі та потенціалу ЗМІ як важливого важеля впливу на формування громадської думки та стратегічного чинника у протидії політичній корупції;

8. Підвищення рівня політичної культури громадян через запровадження принципів доброчесності у сфері реалізації владних повноважень та реалізація інших просвітницьких заходів серед усіх верств населення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жеребятнікова І. В. Політична аксіологія: тенеза та нові орієнтири дослідження / І. В. Жеребятнікова // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Сер. : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. - 2014. - № 1. - С. 218-230.

2. Журавський В. С. Корупція в Україні – не політика / В. С. Журавський, М. І. Михальченко, О. М. Михальченко. – К.: Фенікс, 2007. – 408 с.

3. Запобігання та протидія проявам корупції (для працівників органів державної влади та місцевого самоврядування I–VII категорії посад) : [посіб.] / Братель С. Г., Василевич В. В., Золотарьова Н. І. та ін. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. – 376 с.

4. Інформаційне суспільство в контексті політичної культури суспільства. Монографія. Луганськ 2014. - 380 с.

5. Політична корупція в Україні: суб'єкти, прояви, проблеми протидії [Електронний ресурс] / Центр Разумкова. – Режим доступу : http://razumkov.org.ua/ukr/files/category_journal/NSD111_ukr_1.pdf.–24.03.2016 р.

6. Сафоненко А. О. Антикорупційна політика в умовах трансформації українського суспільства: дис. ... канд. юрид. наук: 23.00.02 / Андрій Олександрович Сафоненко. – К.: Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, 2004. – 186 с.

7. Шведова Г. Л. Актуальні питання протидії політичній корупції в Україні / Г. Л. Шведова // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. - 2016. - Вип. 2. - С. 162-170.